

Cuprins

<i>Notă către cititor</i>	9
Partea întâi. Viața înainte de căsătorie	29
Partea a doua. Vânturile schimbării.....	93
Partea a treia. Minte contra trup	123
Partea a patra. Niciodată să nu spui niciodată.....	191
Partea a cincea. Minunata capitulare.....	233
Partea a șasea. Dulceață intunecată	279
Partea a șaptea. Zorii.....	321
<i>Epilog</i>	331

ELIF
SHAFAK

Lapte negru

Despre scris, condiția de mamă
și haremul interior

Traducere din limba engleză
și note de Ada Tanasă

POLIROM
2015

Nedumerită și total în ceață, o întreb cum o cheamă.

— Mi se spune Mama Budincă de Orez.

Izbucnesc în râs, dar când îi văd privirea încrunțată, îmi înghit chicotelile și îmi iau o față serioasă.

— Văd că numele meu ți se pare amuzant, zice cu răceală.

— Îmi pare rău, n-am vrut să te jignesc.

Când tac rușinată, zâmbeste.

— Mă surprinde doar că nu găsești deloc amuzante numele celorlalte, spune. Nu râzi de Milady Cehoviana Ambițioasă sau de Domnișoara Cinica Doctă, așa-i?

Are dreptate, nimic de zis.

— Am primit numele asta pentru că se întâmplă să fiu mămoasă și iubitoare, continuă dând din mâini ca să-și sublinieze ideea.

— Zău? șoptesc.

— Da, îmi place să atârn clopoței de vânt din bambus pe verandă, să cresc begonii în ghivece drăgute, să pun murături vara, să fac marmeladă de grepfrut roz... Știi tu, să mă ocup de gospodărie. Știu cum să scot petele de cerneală din covoare, ce să fac când verși ulei ce măsline pe cea mai bună fustă, cum să curăț un ceainic ruginit și alte trucuri importante. Fac pateuri și deserturi. Chiar luna asta una dintre rețetele mele a fost prezentată într-o emisiune de gătit și au numit-o Divina Budincă de Orez a Mamei.

Preț de aproape un minut nu spun nimic. Sunt sigură că trebuie să fie o greșală și mă gândesc cum să-i dau vestea cu blândețe. O asemenea Degețică n-are cum să fie sub nici o formă una dintre vocile mele interioare. Eu nu mă pricep nici măcar să sparg ouăle pentru omletă și n-am răbdare nici cât să fierb apa pentru ceai. Urăsc treburile gospodăriei și alte obligații domestice și le evit pe cât îmi stă în puteri. Prietenii

mei nu trebuie să aștepte, însă aș putea locui într-o cameră fără să fac curat zile sau săptămâni întregi, iar dacă situația scapă de sub control, prefer mai degrabă să schimb toată mobila decât să fiu silită să fac curat. Iar dacă întreaga casă e prea murdară, prefer mai degrabă să mă mut în alta nouă decât să fiu silită să dau cu aspiratorul, s-o frec cu peria și s-o lustruiesc temeinic. Părerea mea în privința asta e cea a unei cliente de hotel comode și bine îmbrăcate: îmi place să dorm în patul meu știind că nu voi fi silită să spăl și să calc cearșafurile a doua zi.

Mama Budincă de Orez strânge din buze și se strâmbă de parcă mi-ar putea citi gândurile.

— Nu mă lași niciodată să vorbesc! M-ai aruncat în magazia personalității tale și apoi ai uitat cu desăvârșire de mine. De atâția ani tot aștept să mă accepti și să mă iubești așa cum sunt.

În clipa aia, un val și mai mare de rușine începe să-mi năpădească mintea. Mă simt ca un părinte conservator de modă veche care și-a renegat fiul pentru că e homosexual și se prefăce că nici nu există. Asta am făcut oare cu latura mea maternă?

— Dar celelalte Degețici? întreb. Ele te cunosc?

— Sigur că da, replică Mama Budincă de Orez. Dar preferă să nu-ți spună nimic despre mine și despre tipa cealaltă.

— Ce vrei să spui cu „tipa cealaltă“?

Dar nu-mi ia în seamă întrebarea.

— Ca multe femei tinere, și eu vreau să mă căsătoresc, să îmbrac o rochie de mireasă, să port un inel cu diamant, să cresc copii și să bat raioanele cu reduceri din supermarketuri. Dar mi-ai respins toate dorințele și le-ai disprețuit așa de mult, că nici n-am mai fost în stare să pomenesc de ele. Am fost redusă la tăcere, repri-mată, renegată.

Mă gândesc din nou la Anaïs Nin – o femeie hotărâtă care spunea odată: „Viața obișnuită nu mă interesează”; care credea că o scriitoare atât de critică nu va putea fi niciodată gospodină. Avea o latură rebelă, un stil de viață foarte dezordonat și mai mult de un amant alături. „Viața se îngustează sau se lărgeste în funcție de curajul fiecăruia”, spunea ea.

— La ce te gândești? mă întreabă Mama Buidincă de Orez.

— La Anaïs Nin..., murmur, neașteptându-mă să recunoască numele.

Dar îl recunoaște.

— Of, iar scriitoarele alea avangardiste țâfnoase! răbufnește scuipând cuvintele. Știi care-i problema cu tine? Citești prea mult, asta e.

— Ia stai puțin, ce fel de critică mai e și asta?

Dar bate câmpii despre efectele îngrozitoare ale cărților asupra sufletului meu, lăsându-se tot mai purtată de val.

— Te-ai convins singură că nu poți să fii o femeie *normală*. De ce disprețuiești tot ce e obișnuit?

Văzând că discuția capătă accente politice, incerc să mă strecur prin ea cu cea mai mare delicatețe.

— Hmm... Domnișoara Cinica Doctă spune mereu că toate nenorocirile care s-au abătut asupra omenirii sunt din vina oamenilor obișnuiți. O citează pe scriitoarea filozoafă evreică Hannah Arendt, care demonstrează că de fapt fascismul a apărut și s-a dezvoltat nu din cauza oamenilor *râi* cu scopuri josnice, ci a oamenilor *obișnuiți* cu intenții bune.

— O, Doamne! exclamă ea dând ochii peste cap. Vezi ce-ți faci singură? Eu vorbesc despre căsătorie, maternitate și briose și tu îmi răspunzi făcând aluzii la Hitler și la naziști.

Încurcată, mă uit la ea cu gura căscată, fără să clipească măcar.

— Lasă-le pe celelalte Degețici, continuă ea. Te macină pe dinăuntru de ani de zile. Nu subaprecia frumusețea obișnuitului și a plăcerilor simple. Noi două ne putem distra de minune împreună.

— Chiar? Cum?

Zâmbește încântată.

— Putem să mergem la piață în fiecare weekend și să cumpărăm dovlecei organici. Putem să așteptăm în fața magazinelor în zori, cu termosurile în mâini, să dăm buzna înăuntru în clipa când se deschid ușile și să inhățăm produsele la reducere înaintea tuturor. Putem să ne decorăm casa de sus până jos cu lumânări parfumate și flori în culori asortate. Crede-mă, o să-ți placă la nebunie. Ai aranjat vreodată masa cu tot tipicul? Știi cât de plăcut e când familia și prietenii îți laudă talentele culinare?

Nu apuc să-i dau un răspuns limpede, că auzim o larmă neașteptată la ușă. O deschid puțin și arunc o privire afară.

Spre surprinderea mea, în fața toaletei s-a făcut coadă, iar prima la rând e Milady Cehoviana Ambițioasă, în uniforma ei verde închis de general. Lovindu-și bocancii militarești și foindu-se pe loc, pare să aibă nevoie urgentă la toaletă.

O umbră de spaimă trece peste chipul Mamei Budincă de Orez.

— O, nu! Nu monstrul ăsta de femeie!

— Ce vrei să faci? întreb.

— Te rog, nu le spune că sunt aici. Vrăjitoarele alea o să mă sfășie!

Are dreptate. Milady Cehoviana Ambițioasă cu perseverența ei, Domnișoara Cinica Doctă cu pesimismul ei, Mica Domnișoară Practică cu intoleranța ei pentru orice durează mai mult de zece minute

ca să-l prepari, toate trei o s-o sfășie pe Mama Budincă de Orez. Trebuie s-o apăr de surorile ei.

— Nu te teme, ești în siguranță cu mine. N-o să suflu un cuvânt.

Zâmbind călduros, îmi apucă mâna și mi-o strânge ușor. Degetele ei nu sunt bine îngrijite și cu manichiura făcută ca ale Micii Domnișoare Practice, nici pline de inele ca ale lui Milady Cehoviana Ambițioasă, nici roase ca ale Domnișoarei Cinica Doctă. Sunt asprite de muncă, tandafirii și durdului. Sunt uimită de afecțiunea pe care o simt pentru ea. Dacă ea e latura mea maternă, nu e ciudat să simt că trebuie să mă port cu ea ca o mamă?

— Stai așa, cum o să ajungi în America? o întreb. Ai viză?

— N-am nevoie de viză, îmi răspunde. Degeticile ca mine nici măcar nu sunt controlate la aeroport.

Înțeleg de ce – ar fi greu să găsești vreo urmă de terorism în ea.

— Nu mă îngrijorează lumea exterioară, spune ea. Doar ține-o pe scorpla aia cât degetul departe de mine și o să fiu cât se poate de bine.

— OK.

— Te rog, promite-mi că n-o să le mai lași niciodată să mă calce în picioare.

Pe când chibzuiesc cum să-i evit rugămintea și cum s-o scot din toaletă fără s-o vadă celelalte Degetici, avionul traversează o zonă cu turbulențe. Pilotul anunță că toți pasagerii trebuie să se întoarcă la locurile lor și să-și pună centurile.

Câteva clipe mai târziu, deschid ușa. Coada s-a împrăștiat și observ că Milady Cehoviana Ambițioasă s-a întors deja la locul ei.

— Drumul e liber, îi spun Mamei Budincă de Orez. Poți să ieși.

— O să ies, spune cu o voce cam tăioasă. Dar nu mi-ai promis încă nimic.

E unul din acele momente când îmi dau seama că ar trebui să fiu absolut sinceră și să spun adevărul, însă, din politețe sau din pură lașitate, nu sunt în stare. În schimb, îi spun ce vrea să audă, deși în adâncul sufletului știu bine că nu-mi pot ține promisiunea.

— Jur că n-o să le las pe celelalte Degețici să-ți închidă gura.

Un zâmbet larg îi inseninează chipul.

— Mersi. Știu că pot să am încredere în tine.

— Apropo, cine-i tipa cealaltă despre care vorbeai? mă aud întrebând.

— O s-o întâlnești la timpul potrivit.

— Dar de ce se ascunde?

— Nu se ascunde. Nici una dintre noi nu se ascunde. Tu nu ne recunoști prezența. De ani întregi le dai atenție doar Micii Domnișoare Practice, Domnișoarei Cinica Doctă, lui Milady Cehoviana Ambițioasă și Doamnei Derviș.

— Înțeleg, spun, deși nu sunt prea sigură.

— OK, acum trebuie să plecăm.

— Păi, îmi pare bine de cunoștință.

— La fel, spune roșind. Bănuiesc c-o să ne mai vedem.

Zâmbind încă, se strecoară pe ușă. Mai rămân în toaletă câteva clipe, tremurând ușor – neștiind dacă din cauza turbulențelor sau a confuziei din mintea mea.

Încep să-mi dau seama că nu mă cunosc prea bine. De-a lungul întregii mele vieți de adultă, am favorizat unele voci interioare în dauna altora. Câte voci pe care îmi rămâne să le cunosc mai sunt?

Mă întorc la locul meu.

Până când avionul aterizează în New York, nu mă pot gândi decât la asta.